

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 21

LJUBLJANA, DNE 20. MAJA 1937

LETO X.

Jože Rozman:

Oživiljenje gospodarstva in delavstvo

Že nekajkrat so naši domači pa tudi drugi časopisi ugotovili, da se gospodarske razmere v svetu in tudi pri nas zboljšujejo. Tako bi mogli soditi tudi iz poročil, katere izdaja ljubljanski OUZD. V zadnjih statističnih izkazih namreč ugotavlja, da je število zaposlenega delavstva v stalnem prirastu in napram prejšnjim letom znatno višje. Prav tako objavlja, da dejanska dnevna zavarovana mezda nič več ne pada, marveč da zadnje mesece celo narašča. Tako se je napram l. 1935 dvignila za 0.17 Din.

S tem pa seveda še ni mogoče trditi, da so se izboljšale življenjske prilike in da se je dvignila življenjska stopnja delavstva. Oživiljenje gospodarstva je namreč prineslo s seboj tudi znatno zvišanje cen življenjskih potrebščin. Že od junija lanskega leta dalje je bilo čutiti rahlo naraščanje cen, katero je bilo od septembra dalje vedno bolj občutno. Na podlagi statističnih podatkov smo mogli ugotoviti, da je od septembra lanskega leta do letošnjega marca poskočila cena pri 200 artiklih za celih 19%. Najmanjši znesek mesečne potrošnje za delavca samca se je dvignil od septembra 1936, ko je znašal 736 Din, na 774 Din v marcu 1937, to je za 38 Din ali za 6%.

Pri vsem tem je znano, da je pred kratkim velik del delavstva doživel precejšnje znižanje plač. Znižanje plač pa se nadaljuje tudi na drug način. Novi delavci se sprejemajo v delo z znatno nižjimi mezdami, kot jih imajo že zaposleni delavci. Tudi to nam nedvomno potrjujejo številke. V novoletni številki »Delavske Pravice« smo ugotovili število delavcev, kateri imajo plače pod in nad 25 Din dnevno. To razmerje se je v zadnjem času zopet znatno izpremenilo in to v škodo delavcem. Pred kratkim je ljubljanski OUZD ugotovil, da zasluži 40.250 delavcev ali 50.58% nad 24 Din dnevno in 39.370 delavcev ali 49.42% pod 24 Din dnevno. Tako bi s primerjavo številke iz novoletne številke »Delavske Pravice« bila slika naslednja:

Leta 1932 je bilo zavarovanih pri OUZD 59.997 delavcev (73%), ki so zaslužili nad 25 Din dnevno, v letu 1936 se je število tega delavstva znižalo na 52.712 (66%), v letu 1937 pa navaja statistika, da je to število znašalo le še 40.250 delavcev ali 50.58% vseh zaposlenih delavcev. (Pripomniti je treba, da je OUZD vzel sedaj za podlago mezdo 24 Din in ne 25 Din, kar pa seveda prave slike bistveno ne izpremeni.)

Z zaslužki pod 25 Din dnevno je bilo leta 1932 pri OUZD zavarovanih delavcev 21.879 ali 23%, v letu 1936 je porastlo to število na 36.028 ali 40%. Po najnovejših podatkih pa znaša število tega delavstva že 39.330 ali 49.42%.

Iz tega moremo zaključiti, da za delavstvo poleg tega, da so nekateri dobili skromno zaposlitev, katere zaslužek jim seveda še zdaleka ne zado-

Nova uredba o sanaciji pokojninskega zavarovanja bratovskih skladnic

Celih šest let so se delavske strokovne organizacije trudile dokazati odločujočim činiteljem vso nevarnost, ki je pretila pokojninskemu zavarovanju naših rudarjev in kovinarjev. Nešteti javni shodi, intervencije in vloge so o tem vprašanju romale v Belgrad. Po večletnih brezuspešnih prizadevanjih smo dobili uredbe za sanacijo pokojninskega zavarovanja, katere pa spričo odpora od strani velikih inozemskih podjetij na jugu naše države niso dale dovolj potrebnih sredstev za rešitev tega vprašanja. Šele letos, ko je zavarovanje stalo že na robu propada, se je posrečilo upogniti tudi inozemska rudarska podjetja, da so pristala na delno obdavčitev svoje produkcije. S tem je bila podana možnost, da vlada izda novo uredbo. To uredbo je ministrski svet že odobril.

Prispevki v osrednji fond za sanacijo pasivnih bratovskih skladnic se bodo stekali iz 1/2% doprinosa od vrednosti podanih ali pa v samem podjetju za predelavo uporabljenih rudarskih, odnosno topilniških proizvodov, ki jih plačajo vsa ona rudarska, odnosno topilniška podjetja, ki spadajo pod določbe rudarskega zakona. Teh doprinosov pa ne bodo plačevala podjetja, ki prodajajo ali pa v svoje svrhe uporabljajo marmor, cementni lapor, magnezit, gips, mlinske kamne in infuzorno zemljo.

2. Rudarski socialni doprinosi, ki se plačujejo iz prometa antracita, premoga, koks, in sicer pa kopanje premoga in antracita (rovni premog) 10 dinarjev za tono, za velikost zrn od 10 do 30 mm 20 dinarja za tono, za velikost zrn nad 30 mm 40 dinarjev za tono, na premog za industrijo cementa 2 dinarja za tono. Na koks: za industrijo in metalurške namene, za ostale svrhe 40 dinarjev za tono. V dvomljivih slučajih o vrsti premoga je mero-

šča, da bi z njim mogli vsaj primerno živeti — to oživiljenje gospodarske delavnosti ni prineslo nobenega izboljšanja. Pač pa je iz tega razvidno, da v kolikor so mogli delavci dobiti zaposlitev, gre ta na račun znižanja plač zaposlenim delavcem. To je nepobitno dejstvo!

Ta ugotovitev nikakor ni razveseljiva. Treba pa je to vedeti, da si ne bi kdo domišljjal, da je na delnem zboljšanju gospodarskega položaja že dobilo vsaj skromen delež tudi delavstvo. Delavske mezde so danes nižje kot so bile v letih najhujše krize. In prav v ta čas je padla določitev najnižjih delavskih plač. Delavstvo čaka še vroči mezdni boji, če bo hotelo doseči svoj delež pri oživiljenju gospodarske delavnosti. Zato morejo biti oblastveno določene najnižje plače samo obramba v skrajni sili tam, kjer so bile dosedaj še nižje. Človeka vreden in stanu primeren zaslužek pa si bodo morali delavci priboriti v odprti in svobodni borbi pod vodstvom svoje strokovne organizacije.

dajno za odločitev ministrstvo za gozdove in rudnike. Teh doprinosov pa ne bodo plačevale državne in od države podpirane prometne ustanove in plinarne.

3. Dopriinos 1/2% od vrednosti prodanih proizvodov, ki ga plačajo rudarska in topilniška podjetja v dravski banovini, kakor tudi ostala rudarska podjetja za premog, prodan na področju iste banovine. Ta dopriinos služi za kritje dodatkov za pokojnino starim upokojencev, ki so bili upokojeni pred 1. januarjem 1925 na področju dravske banovine, in od oseb višjega pokojninskega sklada po zakonu z dne 22. februarja 1922 napram upokojencem pokojninskega zavoda za zasebne nameščence v Ljubljani, osrednjega zavoda za zavarovanje delavcev v Zagrebu in humanitarnega sklada železničarjev v Zagrebu. Ta dopriinos lahko minister za gozdove in rudnike zniža po potrebi in na predlog Glavne bratovske skladnice v Ljubljani.

4. Premoženje bivšega pokojninskega-pokrajinskega sklada s stanjem 1. junija 1935, ki je prešlo po čl. 9 o ustanovitvi osrednjega sklada za sanacijo Glavnih bratovskih skladnic z dne 4. marca 1935 na Glavno bratovsko skladnico v Ljubljani in ki se sedaj lahko uporabi v roku najmanj 5 let za kritje dodatkov pokojnin starih upokojencev iz obvez bivšega pokojninsko-pokrajinskega sklada, odvajajoč od vsakoletno vporabljenega zneska do 5% za izredne podpore starim upokojencem.

5. Dopolnilni dopriinos, ki ga bo odmeril glavni upravni odbor Glavne bratovske skladnice v Ljubljani na premogokope v dravski banovini v sorazmerju vrednosti prodanega premoga, v kolikor sredstva iz točke 3. in 4. tega člena ne bi zadostovala za kritje dodatkov pokojnin starih upokojencev iz obveznosti bivšega pokojninsko-pokrajinskega sklada. Temelj za izračunavanje doprinosa iz točk 1., 3. in 5. prejšnjega odstavka se določa od vrednosti proizvoda na isti način, kakor se vrši odmera davka na poslovni promet, podjetja pa morajo vse doprinose zabeležiti v račune istotako, kakor zabe-

ležijo davek na poslovni promet. Podjetja so nadalje dolžna, da vsakega 15. v mesecu prijavijo svoji bratovski skladnici promet v preteklem mesecu in pošljejo predpisane doprinose. Rudarsko-socialni doprinosi na uvoženi antracit, premog in koks bodo pobirale carinarnice pri carinjenju. Za domači premog bodo pobirale prispevke Glavne bratovske blagajne od samih producentov. Rudarska oziroma topilniška podjetja, ki plačujejo dopriinos odstavka prvega, točka 1. tega člena, ne bodo plačevale doprinosov iz točke 2. istega odstavka. Dopriinos iz odstavka prvega, točke 1. tega člena se bo plačal na končni prodan proizvod rudarskega, odnosno topilniškega podjetja. V tem slučaju se ne plača ta dopriinos za predelani rudarski, odnosno topilniški proizvod, niti za uporabljeni proizvod pri predelavi. V kolikor se rudarski, odnosno topilniški proizvodi predelujejo v istem podjetju v proizvode, za katere ni treba plačati doprinosa iz odstavka 1., točke 1. tega člena, se bo plačeval ta prenos na predelan rudarski, odnosno topilniški proizvod po tržni vrednosti.

V zelo okrnjeni obliki smo s tem dobili nazaj »Pokrajinsko-pokojninski sklad«. Sredstva, katera se bodo zbrala na podlagi navedenih obdavčitev naše rudarske in topilniške proizvodnje, bodo znašala letno ca. 13 milijonov dinarjev. Ze sedaj je pokojninsko zavarovanje naših brat. skladnic pasivno za 4 milijone dinarjev letno. Ta znesek pa se bo tekom let še zvišal. Poleg tega bodo v sličem položaj prišle v doglednem času tudi bratovske skladnice na jugu države. Tako bo to ravno za sproti — za rezerve, katere mora imeti vsako solidno zavarovanje, po vsej verjetnosti ne bo nič ostalo.

Zato je bilo na anketi v marcu t. l. ki se je vršila v Belgradu, prav poudarjeno, da za popolno sanacijo pokojninskega zavarovanja ta sredstva ne bodo zadostovala. Vendar spričo razmer in položaja, v katerem se nahajamo, je to korak naprej. Delati pa bo treba na tem še dalje, da dosežemo popolno sanacijo rudarskega in kovinarskega pokojninskega zavarovanja.

Pogodbo »o delu in pomoči« bo Francija ratificirala

Časopisje poroča, da bo Francija v najkrajšem času ratificirala konvencijo »O delu in pomoči«, katera je bila sklenjena med obema državama leta 1932. Poleg tega bo Francija dovolila zaposlitev 15.000 jugoslovanskim delavcem.

Kakor je »Delavska Pravica« od 1. januarja t. l. že poročala, je ministrstvo za socialno politiko, odsek za varstvo izseljencev, na intervencijo JSZ, naj ob priliki trgovinskih pogajanj z Jugoslavijo in Francijo pokrene potrebne korake, da se konvencija ratificira. odgovorilo, da so bili v tem po-

gledu narejeni vsi potrebni koraki. Tako bomo končno le prišli do izvajanja za naše rudarje-izseljence tako važne konvencije. Ni to nobena usluga delavstvu, marveč trda dolžnost domovine, da zasigura svojim izseljencem skromne pokojnine, da jih bodo mogli v miru uživati. Ker velika večina izseljencev ne bo ostala v Franciji, pač pa se vrnejo v domovino, se bo z izvajanjem te pogodbe povečal tudi dotok denarja, kar je spričo gospodarskega stanja naše države tudi velike važnosti.

Strokovna zveza gradbenega in opekarskega delavstva

Vič-Brdo. V zadnjem času si na vso moč prizadeva nekdo, da seje med nas delavce razdor in sovraštvo. Nekateri mu celo nasadajo, misleč, da se nas lahko kar čez noč prebarva. Se pač ne zavedajo tisti omahljivi ali pa nočejo razumeti, kar jim naši strokovni funkcionarji na vsakem sestanku ali kjerkoli dovolj jasno povedo o poslovanju J. S. Z.

Ni še minulo leto. V tem času ni še nihče pozabil, kakšne mezde so bile na opekarnah in kako so se te na nekaterih opekarnah izplačevale. Vrh vsega pa še grožnje, ki smo jih morali poslušati od predpostavljanih. Za vsak nepravilen korak v tovarni so ti grozili z redukcijo.

Smo v mesecu maju, v času prebujenja. Ko ti stvarstvo samo daje razumeti: koplji in seji, da boš v jeseni žel. Pa se ti dobijo, ki se ne samo skrivajo za hrbti borečih, še celo razdirajo in prihajajo na dan z raznimi frazami: »češ J. S. Z. hodi okrog naših g. podjetnikov v rokavicah«, »da organizacija J. S. Z. ni borbenac«.

Dragi tovariši. Tudi kdo izmed nas lahko kriči na govorniškem stolu o bajonetih, bombah, dinamitu itd., a kam privedejo dejanja, ki se s takimi sredstvi vrše, naj vam povejo tisti tovariši, ki so v letih 1914—1918 bili navzoči v Karpatih, ob Soči in drugod. Smo organizirani v JSZ; toda premalo se zavedamo, da smo krščanski socialisti, da so naši ideali tisti, ki jih je Kristus učil. Smo za nov družabni red, toda ne za takega, ki si ga mislijo naši nasprotniki s »kanoni« ustvariti.

Vrhnika. Pri nas ni sedaj delavstvo ves tako zaposleno, kot je bilo pred leti. Ni pa vsled tega nič manjše potrebe po strokovni organizaciji. Tu imamo obrat, v katerem se večkrat dogajajo nesreče, v zadnjem času tudi ena smrtna nesreča. To vse radi tega, ker ni nobene varnosti, pa tudi delavstvo se naj zaveda svojih pravic, katere bo pa uveljavilo potem svoje delavske organizacije. Zato velja poziv delavstvu, da vstopi v organizacijo in si potem nje izvojuje primerne življenjske razmere.

Strokovna zveza rudarjev

Zagorje. Strokovna zveza rudarjev Zagorje sklicuje sestanek za nedeljo dne 23. maja ob 9 dopoldne v Zadrudnem domu. Vse člane vabimo, da se tega sestanka v polnem številu udeležijo. Ker je 20. maja obravnava za kolektivno pogodbo apeničarskega delavstva, se bo o poteku te poročilo tudi v nedeljo. Pride zastopnik centrale. Na dnevnem redu bo tudi poročilo o skupščini Glavne bratovske skladnice v Ljubljani in o novi sanaciji, katero je min. svet odobril. Tovariši, udeležite se polnoštevilno članskega sestanka.

Strokovna zveza kovinarjev

Pozivamo predsednika Z. Z. D. na Jesenicah, naj pove, odkod ima toliko moči, da grozi posameznikom, da bodo zleteli iz tovarne, če se organizirajo pri strok. skupini kovinarjev J. S. Z. na Javorniku in ne pri Z. Z. D. Jesenicah. Take grožnje delavcem ne delajo strahu, ker so jih že vajeni iz časov socialistične diktature. Če misli g. predsednik s takimi grožnjami pridobivati člane, se moti, ker bomo za vsak tak slučaj pokrenili potrebne korake, da pride stvar na jasno. — Strok. skup. kovinarjev J. S. Z. — Javornik.

Strokovna zveza tekstilnega delavstva

St. Vid nad Ljubljano. V nedeljo, dne 23. maja, ob 9. uri dopoldne se bo vršil v prostorih gostilne »Jager« širši članski sestanek za delavstvo »Stora«, plačilnico Gameljne in Beer-Hribnik, Brod.

Sestanek je velike važnosti, zato se članstvo opozarja, da se ga polnoštevilno udeleži. Na sestanku se bodo obravnavala vprašanja, ki teže našega delavca.

Tovariši(ce), čas je že, da se postavimo na branik svojih pravic in se zavedamo delavskih dolžnosti. Le v skupnosti je moč in rešitev. Govori zastopnik JSZ iz Ljubljane.

Strokovna zveza kemičnega delavstva

Domžale-Količevo. V nedeljo, dne 23. maja, bo ob pol 14 ožji sestanek članov strok. skupine kemičnih delavcev Količevo (Marks) in sicer v prostorih gostilne Andreja Kovača »Pri Kebru« v Domžalah. Vsi in točno. Pride tovariš Zumer iz Ljubljane.

Zasedanje glavne skupščine bratovskih skladnic

V četrtek, 13. maja, je v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice zasedala glavna skupščina bratovskih skladnic. Dnevni red skupščine je bil zelo obširen, ker že nekaj let sem ni bila sklicana. Tako so bila podana poročila glavnega upravnega odbora in nadzorstva o vseh panogah zavarovanja za leta 1934, 1935, 1936. Izvoljen je bil nov upravni odbor, v katerega je bil od naših delegatov izvoljen tov. Noč Albin z Jesenic. Delavska delegacija se

je v sredo, 12. maja, sestala na predkonferenco in sestavila enotno kandidatno listo. Prav tako je proučila razne predloge, kateri so bili v pogledu spremembe pravilnika in drugih vprašanj, ki se tičejo zavarovanja, predloženj skupščini. O predlogih, ki so bili stavljani od strani delavske delegacije glavni skupščini, kakor tudi o njenem poteku bomo obširneje poročali prihodnjič.

Delodajalci k »Uredbi o minimalnih mezdah«

Na zadnji plenarni seji Zbornice za TOI je imel po poročilu »Trgovskega lista« od 28. aprila 1937 daljši referat o minimalnih mezdah in kolektivnih pogodbah zbornični svetnik g. A. Krejči. Med drugim je ugotovil tudi tole:

Večina industrijskih podjetij ima danes čezmerno število delavcev, ki presegajo vsaj 20% potrebno število delavstva. Dostikrat se zaposlujejo ljudje

bolj iz usmiljenja, kakor pa iz potrebe. Ti ljudje to čutijo in zato se ponujajo za vsako ceno. Če bi se morale tudi tem ljudem izplačevati minimalne mezde, potem bodo gotovo skoraj vsi odpušeni. To pa gotovo ni namen uredbe in zato bi se moralo to upoštevati. (Podčrtalo uredništvo.)

Za kogale neki je bila potem izdana uredba o minimalnih mezdah?

Viničarji Pravica je zmagala

Tudi v zadnjem času so se še vedno naprej vršile viničarske komisije, v nekaterih slučajih tudi sodne obravnave. Uvidnejši vinogradniki so plačali, oziroma se obvezali plačati zahteve viničarjev že na komisijah, dočim so se nekateri ponosnejši nerazsodnejši podajali v tožbe, pri katerih so po vrsti izgubili; pravica je zmagovala.

Tako je med prvimi plačal viničarju Pučko Jožetu iz Hermancev (Sv. Miklavž pri Ormožu) njegov bivši gospodar 100 dinarjev kot odškodnino za krmo, ki jo je pripeljal s seboj, brez vseh nepotrebnih »komedij« že na viničarski komisiji.

V drugem slučaju je g. Alojz Zavratnik iz Ljutomeru plačal svojemu bivšemu viničarju Strmšek Alojzu 200 Din na viničarski komisiji, ter se zavezal dati še 100 kg krompirja in en polovnjak grozdnih tropin.

Enako je tudi v tretjem slučaju šlo brez tožbe. Viničar Zadravec Andrej od Železnih vrat pri Ljutomeru dobi od svoje delodajalke, lastnice vinograda, mestne hranilnice mariborske, 500 Din dolgujoče nagrade. Ta zadeva niti ni prišla pred viničarsko komisijo, marveč se je vse uravnalo med viničarjem in bivšim zastopnikom lastnice vinograda kar v pisarni viničarske Zveze v Ljutomeru.

Vse dolgočasnejše, pa tudi drage, so bile poravnave naslednjih:

v prvem slučaju med vinogradnico gđ. Puconja Marijo in viničarko Šut Frančiško, sedaj stanujočo v Stročji vasi pri Ljutomeru.

Na svoječasnini viničarski komisiji se je vinogradnica odločno postavila na stališče, da sploh ničesar ne plača, ker da ni nič dolžna. Da bi to svojo trditev še pravno sigurno utemeljila, je privedla na viničarsko komisijo skoraj cel tucat prič, od katerih pa nobena ni vedela kaj bistvenega pričati v prilog vinogradnici. Ker na viničarski komisiji ni gospodarica hotela aobene viničarske zahteve priznati, je morala ta vložiti tožbo pri sodišču, kjer je zmagala za celo vsoto 677 dinarjev. Da bi pa vinogradnici tega ne bilo treba plačati, je takoj vložila zoper viničarko protitožbo za neka manjkajoča jabolka i. dr., katerih pa dejansko ni bilo niti četrtine tega, kolikor je vinogradnica trdila, radi česar je zadnja tudi to tožbo izgubila. Viničarki mora plačati vse, razen tega pa še stroške dveh odvetnikov in sodne takse, kar bo vse skupaj znašalo blizu poldrug tisoč dinarjev. Šele na tem »pogorišču« se je vinogradnica začela zavedati svoje nerodne »visokosti, da se eni viničarki ne da«, ter je viničarko prišla prositi za odlog plačila in rubežni. Da bi na viničarski komisiji viničarki nudila vsaj 400—500 dinarjev, pa bi bila »kratka sprava« dokaj cenejša. To smo pričobili vinogradnikom v svarilo, kako se ošabna visokost rada maščuje.

Enako kakor v prej navedenem primeru se je pripetilo tudi oskrbniku Admontskih posestev pri Ljutomeru — le da tukaj ne ravno vsled ošabnosti, marveč bolj iz radovednosti — »kaj bo sodišče ukrenilo«. Sodišče pa je na podlagi zakona razsodilo, da mora dobiti bivši viničar Rubin Jožef 12 centov krme in 8 kub. metrov drv, kolikor je pač pripeljal ob vseh litvi pred 22 leti s seboj. Sedaj pa je ta —

Slovaško pismo

II.

Bratislava, konec aprila 1937.

To pot naj Vam opišem splošen položaj in pogled na organizirano stanje delavstva v naši republiki ter s posebnim ozirom pri nas na Slovaškem. Krščansko socialno delavsko strokovno gibanje je pri nas zelo razbito. Imamo »samoe« pet strokovnih central. Čehi imajo dve centrali, eno v Pragi, drugo v Brnu. (Te so v sklopu ljudske stranke Šrameka!) Dalje deluje samostojno krščansko-socialno strokovno združenje v Brnu (Čurikovci). Ta organizacija je najstarejša krščansko-socialna strokovna zveza v naši republiki in sega nje postanek v isti čas kot Vaše JSZ. Ker ni bila ta organizacija na Moravskem dosti zvesta ljudski stranki, so ti ustanovili svojo strokovno organizacijo, krščansko socialno delavstvo pa svojo stranko. Delavstvo nemške narodnosti ima svojo organizacijo s sedežem v Svítavi na češko-moravski meji.

Naša organizacija, h kateri so priključeni tudi delavci in rudarji poljske narodnosti iz Šlezije, ima 20.000 članov. Mi pravimo, da je to malo, a želimo število zvišati. Imamo iste težave kakor Vi. Tisti, od katerega bi najbolj pričakovali podpore, nam ovira napredek. Na Slovaškem imajo socialdemokrati ca. 40.000 članov, toda med njimi so češki državni uradniki, financarji, železničarji itd.

Na Slovaškem, ki ima okoli 3 milijone prebivalcev, je bilo februarja t. l. 144.000 nezaposlenih. Tu je zaposlenih Čehov okoli 250.000. Pravih Slovakov nimajo socialdemokrati več kakor mi. V prvi vrsti jim zvišujejo članstvo ljudje tuje narodnosti. Poleg tega imamo tukaj organizacije komunistov, agrarcev, različnih rumenih itd. Vsaka politična stranka si drži svojo strokovno organizacijo, da ima v njej svoj kader ljudi.

Nezavidljive razmere je imela Krščansko-socialna strok. organizacija v Brnu (Čurikovci). Ti so se razšli, kakor že gori omenjeno, z lidaki (Šramekom) leta 1929. Imeli so nepravilnosti pri podeljevanju podpor nezaposlenim. Radi tega se je msgr. Šramek nad njimi maščeval s tem, da jim je odvzel državno podporo za nezaposlene. (Gotovo Vam je znano, da se pri nas dajejo podpore po tako zvanem gentskem sistemu, t. j. da država da podporo za nezaposlene strokovnim organizacijam.) Podobne nepravilnosti pri plačilu podpor — da so dajali več, kot je predpisano — so imele vse organizacije, tudi socialisti in komunisti, a tem se ni zgodilo nič. Tako se je ta organizacija naslonila na agrarce. Ostali so ji le najbolj zvesti. S pritožbo na najvišje sodišče je organizacija uspeła in sedaj se organizacija zopet konsolidira in bo prišla do prejšnje moči in veljave. Da je v tem težavnem boju obstala, je bilo možno samo radi tega, ker ima močne gospodarske ustanove.

Vse organizacije polagajo tudi velik pomen na svoj tisk, tako izdajajo nemške organizacije zelo mnogo listov. Glasilo »Slovenského kresťanského sociálneho odborového združenia v Bratislavi« je tednik »Slovenský Robotník«.

Zanimiva ugotovitev

Pred kratkim je v tovarni Lavrič v Konjicah nastala spontana stavka delavstva, ki ni v skladu z uredbo o minimalnih mezdah. »Delavska fronta«, ki je obenem službeno glasilo Zveze združenih delavcev, poroča:

Slov. Konjice. V usnjarni Jos. Lavrič v Slov. Konjicah je prišlo 12. maja do stavke. Podjetje zaposluje 200 delavcev, od katerih je 120 organiziranih pri ZZD. Podjetnik je odpustil 38 delavcev in je 17 takoj izplačal. Tovarno je zasedlo 40 neorganiziranih delavcev, katerim pošilja podjetje hrano v tovarno. Organizirani delavci, ki stavkajo zaradi slabih mezd, so postavili stražo pred tovarno in ne pustijo nikogar ven in ne noter. Vršila so se že pogajanja za poravnavo, a so bila doslej brezuspešna zaradi nepopustljivosti podjetja.

Zgodilo se je torej, kar se je spričo razmer, v katerih se delavstvo nahaja, moralo zgoditi. Dobro poznamo razmere, v katerih se nahaja do malega celokupno delavstvo pri nas, zato se nismo čudili, ne vpraševali, odkod in zakaj nastajajo spontane borbe delavstva, ki ni moglo več zdržati pod težo nevzdržnih razmer. Le tisti, ki so položaj delavstva gledali od daleč, so se spraševali, odkod in zakaj, saj so doslej vedno iskali krivce tam, kjer jih ni bilo, in poudarjali, da so delavske stavke posledica hujskanja gotovih organizacij in da so celo od nekd naročene. Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade, tako pravi naš slovenski pregovor. Sedaj so Konjice prav lepa prilika, da tudi »zeleni« spoznajo, kdo naročuje stavke. Spoznali bodo, da je med teorijo in prakso v delavskem strokov-

ODBOR.

Križi in težave tobačnega delavstva

Pod gorenjim naslovom je prinesla »Delavska fronta« z dne 8. maja notico, ki se glasi:

»Razmere, v katerih živi tobačno delavstvo v Ljubljani, so res škandalozne. Delavstvo se samo priganja k delu, da bi se mu pa to delo tudi pošteno plačalo, zato pa gospodje pri upravi monopolov nočejo nič slišati. Kljub vsem prošnjam delavstva pri upravi monopola, naj se nas že gospodje vendar enkrat usmilijo, pa zadenejo vse prošnje na gluha ušesa. Naj bi isti sami enkrat poskusili, kako se da živeti s 500 do 700 Din mesečno, pa bi takoj videli, kako mora delavstvo stradati. Saj to je res prava sramota, da to delavstvo, ki s svojim zvestim in poštnim delom prinaša državi tako velike milijardne dobičke, samo pa mora stradati in je res pravi čudež, da še stoji na nogah in da more sploh še delati. Saj se godi vsakemu beraču bolje, kakor pa tobačnemu delavstvu v Ljubljani. Nešteto obljub je že dobilo delavstvo od uprave, a vse so ostale samo obljube. Gospodje! Pokažite vaše tako usmiljeno srce za delavstvo tudi v dejanju, ne samo z obljubami na papirju! Vse delavstvo si lahko pribori svoje pravice, samo tobačno delavstvo je tako nesrečno, da se istega piča samo z obljubami. Zato, gospodje, zganite se in uslišite naše prošnje in dajte, da pade tudi za nas uboge tobačne delavce vsaj mala drobtinica z vaše bogato preobložene mize! Obenem ponovno prosimo vse slovenske gg. ministre, senatorje in poslance, naj se tudi oni z vso svojo avtoriteto zavzamejo za nas posebno sedaj, ko se cene življenjskim potrebščinam vsak dan višajo. Torej gospodje, uslišite naše prošnje in delavstvo vam bo iz srca hvaležno.«

Kaj naj reče zavedno tobačno delavstvo na tako jadikovanje? Prava delavska strokovna organizacija mora vedno stati na stališču delavskih pravic, ne pa miloščine, ki bi padale s kake preobložene mize. Drobtičnice naj bodo za one, ki ne

kronanskih svečanosti. Izmed vseh držav na svetu edinole Italija ni bila zastopana. Angleži hočejo za vsako ceno obdržati gospostvo na Sredozemskem morju, ki se je z italijansko osvojitvijo Abesinije zamajalo. To je eden izmed tistih skupnih interesov vseh držav britanskega imperija, za katere so te države pripravljene poseči tudi po orožju in se boriti v kateremkoli delu sveta. Zato bo morala Italija zelo previdno voditi svojo novo imperijalno politiko, da ne bo razdražila britanskega leva, čigar močna šapa že več kot eno stoletje mirno počiva v Sredozemlju.

Italija se po besedah samega Mussolinija ne more priključiti Franciji, Angliji in Ameriki za gospodarsko sodelovanje, ki ga hočejo te države. Italija gre odločno za tem, da bo njeno gospodarstvo zlasti v pogledu surovin kolikor mogoče neodvisno od drugih držav. Pohod v Abesinijo je razločno pokazal, kakšne nevarnosti pretijo na inozemstvo navezani Italiji v primeru kakega vojnega zapleta. Vedno pa je treba biti pripravljen na vse, je dejal Mussolini.

11 milijard in 350 milijonov lir je veljala Italijo abesinska vojna po uradnih podatkih.

MALI OGLASI Po nizki ceni

in v veliki izbiri dobite raznovrstno manufakturno, galanterijsko in specerijsko blago pri Rudolfu Kolariču, Brezovica — Dragomer.

Tov. Eržen V. iz Hrastnika proda dobro ohranjen šotor za taborjenje. Ako bi si katera skupina želela sedaj za letna taborjenja nabaviti šotor, se ji nudi ugodna prilika za nakup. Za nadaljnje informacije se je obrniti na upravo »Del. Pravice«, Ljubljana, Miklošičeva c. 22/l.

Delavska pravica

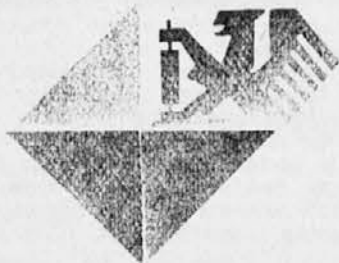
Izhaja vsak četrtek popoldne, v slučaju praznika dan prej • Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22 l • Ne frankirana pisma se ne sprejemajo • Oglasi, reklamacije in naročila na upravo: Miklošičeva cesta 22/l • Oglasi po cenu • Telefon 2265 • Številka čokovnega računa 14.900

Posamezna številka Din 1— • Cena: za 1 mesec Din 4—, za štiri leta Din 10—, za pol leta Din 20—, za celo leto Din 40—, za inozemstvo stane mesečno Din 7—

Urejuje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za konzorcij Delavske Pravice: S. Zumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čec

delajo ali ne morejo delati, oziroma nočejo delati. Kaj pa dela Zveza združenih delavcev v tobačni tovarni? Kje so sedaj tisti, ki so razbili »Strokovno zvezo tobačnega delavstva«? Kje sladke obljube onih širokoustnežev, ki so vpili, da je edino Zveza združenih delavcev zmožna izboljšati položaj tobačnega delavstva. Zakaj ne povedo ti prijatelji delavstva, da je izboljšanje položaja tobačnega delavstva tudi v rokah vlade, ne pa samo uprave državnih monopolov. Če so sedaj ti prijatelji delavstva razočarani nad svojim delom in nad onimi, na katere so se sklicevali, potem bi morali pač vedeti vsaj to, da tako jadikovanje ni v skladu s papeževimi okrožnicami, ki nikjer ne govorijo o miloščini delavca, pač pa o pravici. Torej, gospodje okoli Zveze združenih delavcev v tobačni tovarni, uslišite prošnjo zavednega tobačnega delavstva in likvidirajte svojo organizacijo, za kar vam bo delavstvo še najbolj hvaležno.

Okrožna prireditelja KDM v Radomljah, katera bi se imela vršiti 23. 1. m., je vsled tehničnih težkoč preložena na nedeljo, dne 6. junija, v istem času in z istim sporedom. Okrožni odbor KDM.

KNJIGOTISK — BAKROTISK — KLISARNA
LITOGRAFIJA — KAMENOTISK — OFFSETTISK

JUGOSLOVANSKA TISKARNA

LJUBLJANA, KOPITARJEVA ULICA 6

ILUSTRACIJE IN KLISEJI DAJO REKLAMI
SELE PRAVO LICE. — ZA REKLAMO V
VISOKEH NAKLADAH UVAŽUJTE OFFSETTISK,
KI JE DANES LE NAJCENEJSI!

Brezposelni

Roman

Angleški napisal Walter Briesley
Poslovenil Radej Ciril

»Očka, počakaj, da zlezem na tla!« je urno zašepetal. Začel se je zvijati, da bi se skobacal očetu s hrbta. »Sam hočem hoditi.« je zatrdil. Zlezel je na tla, pri tem ga je podpirala trdna roka. Ivan se je nasmehnil sam pri sebi. Vedel je, da bi dečka spreletela groza, ko bi začeli otroci klicati za njim: »Ho, ho! Glejte ga, Jankca, ata ga mora še nositi!« Toda otroci ga niso zapazili. Molčec je šel mimo njih in upiral oči naravnost v tla.

»Deset minut čez sedem je!« Tako jih je pozdravila žena, ko sta stopila v kuhinjo. Nestrpnost ju je pričakovala. »Morali bomo takoj na avtobus, če hočemo še nocoj kaj nakupiti.« Odstavila je kotlič s plinske peči in nalila vrele vode v čajni lonec.

»Jaz sem že pred dvema urama popila čaj. Ne-spametno bi bilo zdaj kuhati čaj.« Mož in deček sta pohlevno sedla za mizo. »Vzemita si malo redkvice, kruha in masla pa ajmo v mesto! Ko pridemo nazaj, dobosta dobro večerjo.« Pazljivo je pogledala dečkovo obleko, njegove roke, obraz in kolena. Obrnila se je k možu in dejala: »Kaj si pa delal, da nisi pazil nanj? Ves je umazan in blaten, ta pacek! Saj tak nikamor ne more z nama. Pojdi in se umij, preden se deš za mizo!« Janko je brž vstal in stopil k školjki. »Jaz ga umijem, ti pa naličaj!« je dejala žena. Ivan je takoj vstal in prijel za čajni lonec. »Pacek ti mali!« je oštevala mati Janka.

Avtobus je prišel ob pol osmih. Mož in žena z otrokom sta vstopila pred zadrugo. Istčasno so vstopile tudi tri ženske, katerih možje so bili brez posla. Bile so revno oblečene. Na obrazu jim je bila zapišana hladna brezčutnost do vsega na svetu. Pri vsem

To in ono

»Delavska« organizacija. V ZZZ, v kateri je teklo zadnje čase vse lepo vsaj na zunaj, je nenadoma začelo pokati. Prav močno je počilo na občnem zboru 9. maja, poka pa še vedno naprej. Desnica, ki je pričela na občnem zboru korajžno boj za zmago nad »strokovničarji«, je nadaljevala in nadaljuje s tem bojem. Delegati z občnega zbora so pravili, da bo še naprej ostalo staro vodstvo ZZZ s Kukovico na čelu. Pa se njihova napoved ni uresničila. Desnica je namreč pod vodstvom bivšega kršč. socialističnega Prežljaka privlekla na seji na dan vse kanone in je tudi zmagala. Predsednik je postal nadebudni Preželj F., uradnik Okrožnega urada, drugo pa je baje ostalo pri starem. Tako se je znebila reakcionarna struja Kukovica, ki je hotel voditi organizacijo kolikor toliko v delavski smeri. Te nevarnosti je sedaj konec, ker stoji na čelu ZZZ njen soustanovitelj Preželj, ki je velik in odločen nasprotnik kakršnegakoli zblizanja z JSZ.

Zanimiv seznam predavateljev na tečaju ZZZ. V dneh od 6. do 8. maja 1937 v zvezi z občnim zborom organizacije je ZZZ priredila tečaj za svoje delegate v Ljubljani. Ob tej priliki je ta organizacija uživala tudi ugodnost polovične vozne na železnici, za kar je JSZ že večkrat

zastopnik zaposlila. Na tem tečaju so predavali najrazličnejši govorniki, ki so večinoma bivši člani JSZ, torej ljudje, katere naši člani prav dobro poznajo. — Predavali so: Valant Milan, Jože Langus, Baš Jože, Smersu Rudolf, Avgust Cvikelj, Anton Komljanec, Franc Mihelčič, Franc Preželj, tajnik JRZ Matej Tomazin, Franc Kukovica, dr. Viktor Korošec, dr. Ivan Ahčin, Ivan Premerl, Venčeslav Grebenšek, Andrej Križman, kaplan z Jesenic, sodnik J. Tome iz Kamnika, Albin Gaser, France Pernišek (pisatelj brošure »Zakaj nismo krščanski socialisti«) in Joško Godina, misijonar iz Grobelj pri Domžalah. Seznan teh govornikov nam dokazuje, da so morali biti predavanja strogo strokovna in čisto stvarna. Ali se je na tečaju kaj govorilo o izvedbi znanega celjskega sporazuma in o enotnosti katoliškega delavstva, nam žalibog ni znano, čeprav so med imeni govornikov tudi ljudje, ki so se zadnje leto »zelo« trudili za »odkritosrčen« sporazum med ZZZ in JSZ.

»Kristus naš vodja«, članek tovariša P. J. Serrarensa, tajnika naše mednarodne strok. organizacije, prinaša predzadnja »Del. Fronta« na uvodnem mestu. Ker »Delavska Fronta« ne prinaša vira, kje je posnela ta uvodnik, bi marsikdo morda mislil, da ga je tov. Serrarens napisal za »Delavsko Fronto«. Temu pa ni tako. Članek je prepisan iz revije mednarodne zveze krščanskih strokovnih organizacij »Die Christliche Gewerkschafts Internationale«, št. 1, za januar 1937. — Prav tako smo obveščeni, da so »Združeni« poslali naši internacionali obe njihovi brošuri, ki sta izšli izpod peresa gospoda Valanta in g. Perniška. S tem hočejo ti gospodje oblatiti JSZ tudi pri internacionali, kjer pa ne bodo imeli nobenega uspeha, saj tov. Serrarens prav dobro pozna položaj JSZ. Brošuri je tovariš Serrarens dal v prestavo na holandski jezik, da bo potem lahko točno spoznal te zaplotkarje.

Dobrova. Mestna mitnina je danes tako krivično odmerjena, da se že resno vprašujejo ljudje, katerim je skrb za predmestnega človeka in kneta še resnični cilj, kje je meja in kdaj bodo mestni očetje prenehali navijati in izmozgavati kmečke in delavske sloje. Ni to rečeno preveč, saj so nam krivičnost mitnice, kakor je danes, priznali že gg. ministri in drugi merodajni činitelji. Nikamor pa se zadeva ne premakne iz mrtve točke, tako tožijo tudi oni okrog Kmečke zveze. Poglejmo raje resnici v oči in priznajmo, da oni »stihotapec« z žganjem zaslužijo samo toliko, da imajo komaj za sol in vžigalice in da so ravno ti navadno družinski očetje, ki komaj vzdržujejo svoje domače. Uredi naj se že enkrat vprašanje mitnice tako, da ne bodo ljudje godrnjali.

tem pa so bile videti še dosti junaške. Vedle so se, skoraj bi rekel, izzivalno. Pomaknile so se proti zadnjemu koncu avtobusa. Tam je stala že druga ženska srednjih let, po zunanosti podobna prvim trem. Ko so prišle nove potnice, se je odmaknila in napravila prostor novodošlim. Ko je avtobus potegnil, so vse popadale na svoje sedeže.

»Kaj se pa igračka?« je zaklicala ena izmed žensk. »Še pobili se bomo!« In je sedla poleg ženske srednjih let. »No, kako je z Vami, gospa?« jo je pobarala glasno. Bila je krepka žena in tak je bil tudi njen glas.

»Ah, po starem. Prej slabo kot dobro.« je togo vdano odgovorila. »In ti?«

»Jaz sem že vsega sita.« je odgovorila na glas. »Moj stari me bo spravil v grob. Kako ne? Že dve leti je brez dela. Vso noč poseda v krčmi in čaka, da mu kdo kaj plača. Podnevi ni nič bolje. Kjer ga ne rabijo, tam gotovo naletiš nanj. Neznosno! Prej bo v grobu, nego dohode delo.«

»Moj ni dosti boljši.« je dejala gospa Cullen-ova. »Razumeva pa se le. Rad mi včasih kaj pomore. Letos sva se samo enkrat hudo sporekla.« Tu je za hip pre-molknila in začela tipati po žepu. »Nekaterim se ne godi tako hudo. Danes popoldne sem videla gospodično Frostovo, če se ne motim. Kakšna je bila! Vsa načičkana od nog do glave! Takšna je šla po cesti. Čudno! Frost nima dela, ne dobiva podpore iz sklada za brezposelne, pa se vendar nosijo tako gosposko.« Potem je pristavila z nižjim glasom: »Po mojem morajo imeti nekaj prištedenega. Sicer bi si kaj takega ne mogli privoščiti. Za druge otroke ne skrbi, le ona dobi vse, kar si zaželi.«

»Ber!« je vzkliknila druga ženska surovo cinično. Očividno jo je grizla zavist ne samo proti ženi Frostovi, marveč tudi proti Frostu samemu kot zakonskemu možu. »Saj tudi dvakrat obrne vsak belič, preden ga dá iz rok.« Tedaj ji je zavist sama po sebi prekipela na dan. »Ko bi moj stari delal tako!«